

HRVATSKO FILOZOFSKO DRUŠTVO

Simpozij

REFORMACIJE I REVOLUCIJE

**Povodom 500. obljetnice protestantske reformacije i
100. obljetnice Oktobarske revolucije**

Zagreb, 14.–16. prosinca 2017.

(Velika dvorana *Školske knjige*, Masarykova 28)

ORGANIZATOR

Hrvatsko filozofsko društvo

<http://www.hrfd.hr>

ORGANIZACIJSKI ODBOR

Predsjednica

dr. sc. Ana Maskalan

Tajništvo

Mira Matijević

Denis Novko, mag. phil.

prof. dr. sc. Gordana Bosanac

dr. sc. Zoran Grozdanov

izv. prof. dr. sc. Hrvoje Jurić

prof. dr. sc. Zdravko Radman

doc. dr. sc. Marija Selak

dr. sc. Goran Sunajko

prof. dr. sc. Lino Veljak

POTPORA

Simpozij je organiziran uz financijsku potporu
Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske
te potporu Turističke zajednice grada Zagreba i Školske knjige

Sadržaj

- *Reformacije i revolucije* (obrazloženje teme) 5
- Program simpozija 9
- Sažeci izlaganja 17
- Adresar sudionika i sudionica 69

NAJAVA SIMPOZIJA

Srijeda, 13. prosinca 2017.

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (Ivana Lučića 3), dvorana 3

19.00 Revolucija, vjera i budućnost: razgovor s Jürgenom Moltmannom
(razgovor vodi Zoran Grozdanov)

Organizatori: Hrvatsko filozofsko društvo, Centar za integrativnu bioetiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilišni centar za protestantsku teologiju »Matija Vlačić Ilirik« Sveučilišta u Zagrebu

Četvrtak, 14. prosinca 2017.

9.00–9.30 *Otvaranje simpozija i pozdravne riječi*

9.30–10.15 **Jürgen Moltmann** (Tübingen): Ernst Bloch, mesijanizam i socijalizam

10.15–10.45 *Rasprava*

10.45–11.00 *Pauza*

11.00–11.15 **Zoran Grozdanov** (Zagreb/Rijeka): *Ora et protestare*: o nekim aspektima Moltmannove teologije revolucije

11.15–11.30 **Darko Pirića** (Maruševec): Sloboda, pravda i mir: budućnost reformacijske baštine u dijalogu sa suvremenom apokaliptičkom teologijom

11.30–11.45 **Entoni Šeperić** (Zagreb): Euharistijski socijalizam i budućnost lijevog političkog subjekta

11.45–12.00 **Hrvoje Jurić** (Zagreb): Revolucija kršćanstva

12.00–12.15 **Raul Raunić** (Zagreb): Kršćanska eshatologija i teorija revolucije: teološki izvori političkog radikalizma u ranom novovjekovlju

12.15–12.45 *Rasprava*

12.45–13.00 *Pauza*

13.00–13.15 **Eva D. Bahovec** (Ljubljana): Kopernik, Darwin, Freud – znanstvene revolucije koje su potresle svijet?

13.15–13.30 **Renata Jambrešić Kirin** (Zagreb): Revolucija u strahu od žena

13.30–13.45 **Marija Ott Franolić** (Zagreb): Feminizam, majčinstvo i utopija

13.45–14.00 **Mojca Rapo-Waite** (Karlovac): Žene, utopija, (r)evolucija

14.00–14.15 *Rasprava*

14.15–15.15 *Pauza*

- 15.15–15.30 **Aneli Dragojević Mijatović** (Rijeka): Oktobarska revolucija i ruska avangarda: konstruktivizam kao klasna borba
- 15.30–15.45 **Ivan Jarnjak** (Zagreb): Umjetnost revolucije kao revolucija umjetnosti: ruska avangarda još jednom – umjetnik kao proizvođač
- 15.45–16.00 **Vesna Maričić** (Beograd): Uticaj Oktobarske revolucije na razvoj ruske avangarde
- 16.00–16.15 **Vlatko Ilić** (Beograd): Umetnost i revolucija: nasleđe 20. veka i savremena razumevanja
- 16.15–16.30 *Rasprava*
- 16.30–16.45 *Pauza*
- 16.45–17.00 **Maroje Višić** (Dubrovnik): Mišljenje revolucije H. Marcusea
- 17.00–17.15 **Anita Lunić** (Split): Revolucija u horizontu filozofije prakse
- 17.15–17.30 **Vesna Ivezić** (Zagreb): Era *Aquariusa* – iskorak k svjesnosti
- 17.30–17.45 **Nikola Tadić** (Sisak): Praxis filozofija kao mišljenje revolucije: pjesničko-filozofski tekstovi o našim filozofima
- 17.45–18.00 *Rasprava*
- 18.00–18.15 *Pauza*
- 18.15–18.30 **Goran Sunajko** (Zagreb): Je li danas moguća nenasilna revolucija? Alternativa iz perspektive francuskog postmodernog marksizma
- 18.30–18.45 **Lana Zdravković** (Ljubljana): Politizacija života: o mogućnosti revolucije danas
- 18.45–19.00 **Predrag Krstić** (Beograd): Protest kao klica revolucije: konzervativna osuda
- 19.00–19.15 **Vanja Borš** (Zagreb): *Idola revolutionis*
- 19.15–19.30 **Stipe Buzar** (Zagreb): Utjecaj reformacije na teoriju pravednog rata
- 19.30–20.00 *Rasprava*

Petak, 15. prosinca 2017.

- 9.00–9.15 **Orhan Jašić, Samir Beglerović** (Sarajevo): Princip otuđenja: razmišljanja o naravi globalnog neoislamokapitalizma
- 9.15–9.30 **Ksenija Magda** (Zagreb): »Zato poreze plaćajte!« Biblijska promišljanja o revolucijama na temelju Rimljanima 13,1–7
- 9.30–9.45 **Lazar Atanasković** (Novi Sad): Reformacija i tekst: biblijski i historijski kriticizam
- 9.45–10.00 **Krešimir Šimić** (Osijek): Interpretativna znanost o kulturi i postliberalna teologija
- 10.00–10.15 *Rasprava*
- 10.15–10.30 *Pauza*
- 10.30–10.45 **Ana Maskalan** (Zagreb): Tko, što, kako? Ideja napretka i društvena promjena
- 10.45–11.00 **Adriana Zaharijević** (Beograd): Rađanje reforme i transformacija političkog
- 11.00–11.15 **Luka Janeš** (Zagreb): Revolucija i reformacija vs. evolucija i revalencija
- 11.15–11.30 **Lawrence Waite** (Karlovac): Inovativna reforma: trajna revolucija – demokratski imperativ
- 11.30–11.45 *Rasprava*
- 11.45–12.00 *Pauza*
- 12.00–12.15 **Zdravko Radman** (Zagreb): Znanstvene revolucije: je li nesumjerljivost nepremostiva?
- 12.15–12.30 **Biljana Radovanović** (Niš): Priroda naučne promene i tradicija u nauci
- 12.30–12.45 **Goran Rujević** (Novi Sad): Uzroci i posledice reformacije prirode
- 12.45–13.00 **Nenad Vertovšek** (Zadar), **Ivana Greguric** (Zagreb): Promišljanje znanstveno-tehničke (r)evolucije čovjeka i svijeta

13.00–13.15 **Matija Mato Škerbić** (Varaždin): W. J. Morganov prijedlog reformacije konceptualiziranja sporta – široki internalizam i historicistički konvencionalizam

13.15–13.45 *Rasprava*

13.45–15.30 *Pauza*

15.30–15.45 **Samir Vrabec** (Osijek): Jukstapozicija Luthera i Karlstadta kao ogledni primjer odnosa reformacije i revolucije

15.45–16.00 **Ivo Džinić** (Osijek): Reformacija vs. Revolucija. Erazmo Roterdamski i reformacija

16.00–16.15 **Željko Pavić** (Zagreb): Dva Lutherova katekizma

16.15–16.30 **Enis Zebić** (Zagreb): Kršćanski socijalizam *Socijalne revije*

16.30–16.45 **Iva Šokičić** (Zagreb): Revolucija protiv »novog svjetskog poretka« – utopijska ideja ili realna opcija?

16.45–17.15 *Rasprava*

17.15–17.30 *Pauza*

17.30 *Godišnja skupština Hrvatskog filozofskog društva*

20.30 *Cocktail*

Subota, 16. prosinca 2017.

- 10.00–10.15 **Sead Alić** (Koprivnica/Zagreb): Je li moguća revolucija bez religijske reformacije?
- 10.15–10.30 **Dafne Vidanec** (Zaprešić): O značenju i tumačenju koncepta revolucije i reformacije u kontekstu propitivanja moralnih temelja kulture moderniteta u misli Charlesa Taylora
- 10.30–10.45 **Stanko Vlaški** (Novi Sad): *Nema revolucije bez reformacije*. Hegelovo poimanje odnosa države i religije
- 10.45–11.00 **Nevena Jevtić** (Novi Sad): Siromaštvo i princip protestantizma. Hegelovo razumevanje siromaštva
- 11.00–11.15 *Rasprava*
- 11.15–11.30 *Pauza*
- 11.30–11.45 **Slobodan Sadžakov** (Sombor/Novi Sad): Reformacija i moral
- 11.45–12.00 **Josip Guć** (Split): Treba li se kritika bojati svojih rezultata?
- 12.00–12.15 **Damir Hršak** (Sisak/Zagreb): Holistički environmentalizam iz kršćanske perspektive
- 12.15–12.30 **Suzana Marjanić** (Zagreb): Protestantske crkve, zaštita/prava prirode i prava životinja vs. etička shizofrenija
- 12.30–12.45 **Tijana Trako Poljak** (Zagreb): Socijalna ekologija – revolucija ili *mainstream*?
- 12.45–13.15 *Rasprava*
- 13.15–14.00 *Završna rasprava i zatvaranje simpozija*

PREDRAG KRSTIĆ

Institut za filozofiju i društvenu teoriju, Univerzitet u Beogradu, Srbija

Protest kao klica revolucije: konzervativna osuda

Izlaganje bi se pre svega oslonilo na kritiku Francuske revolucije Josepha de Maistrea. Nalazeći arhikrivca za nju u protestantizmu, Maistre je omogućio da ono što je video kao kvintesenciju revolucionarnog držanja preuzme i obradi kasnija konzervativna politička misao, osuđujući i revolucije koje će uslediti. U istrajnom protivstavu prema bezmalo svakoj društvenoj promeni, kao u principu odbojna reakcija na zahteve za emancipacijom, ta misao je imala funkciju ponekad razložne opomene i, ređe, korektiva pretencioznim revolucionarnim zahvatima. Međutim, dosledna omraza na svaku kritičku teoriju – osim, dakako, one koja denuncira duh pobune – čini se da je i dalje prepušta ezoteriji sentimentalnih nostalgičara za uređenim svetom srednjeg veka. Svakako nepotpuna i jednostrana, slika pogubnih posledica subverzija korenitih kritika i diverzija društvenih revolucija stoga izvesno nije manje ubedljiva, a možda ni manje istinita.